

Скъпи читатели,

Месец май е един от любимите ми в годината – месец, в който усилено се представя българската култура; време, което, навсякъде по света, събира българите със съкровена почит и благоговение пред делото на Солунските братя, „творци на нашия говор мил“.

На 11 май, в галерията на Българския културен институт в Прага се състоя премиерата на най-новия роман на писателя Стефан Кисьов – „Житиеписецът“. Датата не бе случайно избрана от организаторите на събитието – какво по-подходящо отбелязване на православния църковен празник на Славянските просветители от представянето на книга, посветена на Константин-Кирил Философ и сътворената от него глаголица? На 19 май, по стъпките на светите братя Кирил и Методий поеха студенти и преподаватели от Масариковия университет в Бърно, за да посетят места, свързани с културното наследство на целия славянски свят. На следващия ден сънародниците ни в Пилзен уважиха приближавания празник 24 май с „Балкан банкет“, преминал с много песни, танци и българска кухня. Естествено, за нас, българите в Чехия, най-вълнуващо е поклонението пред паметната плоча и пред паметника на Св. св. Кирил и Методий в Микулчице, построени по инициатива и с усилията на нашата организация. Съборът на българите в малкото южноморавско селище докосва най-съкровени струни на българската душа, на българската идентичност. Навръх самия празник във Философския факултет на Карловия университет се състоя официалното откриване на мобилната фототипна изложба „Чудотворни икони и свети мощи на Балканите“, организирана от Държавния културен институт в сътрудничество с Българското посолство и Българския културен институт в Прага. Празникът на Светите братя и на родното слово отбеляза с вълнуващо тържество и Българското държавно училище в чешката столица. Заслужено признание получи бившият директор на БКИ, гр. Прага – Галина Тодорова, която бе удостоена посмъртно с почетна грамота и плакет на Министерството на културата.

Какво още? Осемнадесетата световна среща на българските меди, организирана от БТА, се състоя между 1 и 4 юни в Казанлък – градът, отбелязващ в тези дни 120-ата годишнина на Празника на розата, който събира хиляди гости от целия свят. По случай 40-годишнината от вписването на Рилския манастир в Списъка на световното наследство, в централата на ЮНЕСКО в Париж бе представена фотоизложбата с наслов „Сърцето на България“.

За един от най-старите градове в Европа, за неговите църкви, къщи, останки от крепости и от живота на десетки поколения преди нас – Несебър – разказва рубриката ни „Dotkněte se Bulharska“. Не подминавайте и чудесната кулинарна рецепта! „Актуално“ излиза с наистина актуална тема за условията при придобиване право на пенсия за осигурителен стаж и възраст, когато човек е работил в различни държави на ЕС.

С пожелание за приятно четене и слънчеви летни дни!

Камелия Илиева, главен редактор

В чест на Светите братя, които ни дадоха светлината на познанието

Тази година традиционното поклонение пред славянските просветители Св. св. Кирил и Методий в Микулчице се състоя на 27 май. Денят – слънчев, с ведър полъх на вятъра, а зелената на поляните и гората – наситена, щедра. Прекрасен декор за един толкова трепетно очакван празник на българската диаспора в Чехия.

Всяка година на обявения ден (съботен – преди или след 24 май) българи от различни точки на страната, от Словакия и Австрия се насочват към великоморавското селце Микулчице. Едно селище, което се превръща в символ на славянството и делото на Кирил и Методий. В околностите му се намират важни археологически находки. Учените изказват предположения, че в историческия ареал край Микулчице е вероятно да се намира гробът на Методий. Затова родолюбиви българи се заемат с един значим проект – в околностите на славянското градище да се построи паметник на Светите братя, посветили живота си на борбата за зачитане правото на славянските народи да имат своя писменост, отговаряща на особеностите на езика на тези народи. Така на 23 май 2009 г. тържествено е открит монументален паметник на

Кирил и Методий, висок 3,65 м, дело на българския скулптор Емил Венков (живял и творил в Словакия). Реализацията на тази грандиозна идея става възможна благодарение на финансовата и моралната подкрепа на тогавашната Българска културно-просветна организация и българите в Чехия, и на българската държава.

От четиринадесет години паметникът на равноапостолите Св. св. Кирил и Методий край Микулчице е силен притегателен център. Българи от различни поколения в Чехия, а и гости от съседни страни, и от България се отправят да отдадат почит към великото дело на Светите братя при провеждането на Събора. Така Микулчице се превръща в едно от трите най-важни места в Европа, свързани със славянските просветители – паметникът на Кирил и Методий пред Народната библиотека в София, България, който е най-голям по размери

паметник на Светите братя, гробът на Кирил-Философ в Рим; и Микулчице, където се предполага, че е гробът на Методий.

Освен българи, които наброяваха над 300 души, сред мнозинството имаше, както чешки граждани, така и чуждестранни туристи, защото мястото е важен туристически обект с музей и останки от историческо градище.

И тази година отдаването на почит към Славянските просветители започна с поставянето на цветя върху паметната плоча, намираща се в историческия ареал, символизираща предполагаемия гроб на Методий. Съвсем наблизо се провеждаше тържествена литургия в чест на Светите равноапостоли от православни свещеници от различни селища на моравския район. Тази религиозна церемония се осъществяваше върху останките на църка, за която пише в пояснителното табло: „Третата микулчицка църква е единствената многокорабна сакрална постройка в Микулчице и е същевременно най-голямата открита до момента великоморавска църква. (...) Между находките има предмети с християнска символика, например кръстчета.“

След това шествието се насочи към паметника на Светите братя. Там вече всичко беше подготвено за откриването на празничната програма – поставените пейки, озвучителните устройства, приканващата народна музика и хорото, което се виеше от участниците в програма, облечени в народни носии, и гости. Тържеството започна с българския химн, към който се присъединиха със своите гласове много от присъстващите; ставане на крака и поднасяне на цветя пред паметника на Славянските просветители. Първи цветя поставиха деца от танцова група „Китка“ към българското неделно училище в Бърно, заедно със своя ръководител Георги Жилев, после официални гости, ръководители на сдружения и председателят на Асоциацията на българските сдружения (АБС) в Чешката република, Кирил Беровски. Водещият на тържеството, д-р Иван Белков – председател на Българското сдружение в Бърно, представи официалните гости на тържествено поклонение: д-р Яна Гомбарова, представител на Министерството на културата (PhDr. Jana Gombárová, Ph.D. – odbor regionální a

národnostní kultury, Ministerstvo kultury České republiky); Ирена Хованчикова, директор на Масариковия музей в Ходонин (Mgr. Irena Chovančíková – ředitelka Masarykova muzea v Hodoníně; Габриела Дреслерова, завеждаща клон на Славянското градище в Микулчице (Mgr. Gabriela Dreslerová – vedoucí pobočky Slovanské hradiště, Mikulčice); инж. Дворжачек-старши, кмет на Микулчице (Ing. Dvořáček – starosta obce Mikulčice); Габриела Примова – завеждащ Консулска служба към Българското посолство в Братислава; Деница Секуличка, председател на Българския културен съюз в Братислава, Зденек Опатршил, председател на Всеславянския съюз (Zdenek Opatřil, předseda Všeslovanského svazu).

Всички официални гости поднесоха поздрав към присъстващите, говориха за делото на Кирил и Методий и за културните връзки между двете страни.

„Да се чувстваме българи!“ – с такова пожелание се обърна г-жа Габриела Примова към всички сънародници, взели участие в Традиционния събор. Тя поздрави присъстващите от свое име и от името на посланик Васил Петков. Г-жа Хованчикова изтъкна, че Микулчице е място, близко до сърцата на всички ни, „това е място, свързано с важна част от нашата обща история“. „Кирил и Методий пристигат във Великоморавия преди много, много години, но успяват да изградят здрави и стабилни корени на отношенията между българския и чешкия народ“. „Българското малцинство е сред 14-те, официално признати от чешката държава. Българската общност не е голяма, но има значими и интересни инициативи. Обичам да присъствам на подобни празници, защото в нашата обща история никога не се е случвало нищо лошо – напротив и днес, и преди, в Чехословакия, отношенията и културните връзки с България винаги са били съществени и сърдечни“, сподели г-жа Гомбарова. Тя разказа пред присъстващите, че през XIX век много чехи са пристигнали в България по покана на българския цар, за да положат основите на села. Едно от тях е било Войводово, в което през 30-те години на XX век е имало 900 жители, от които 300 чехи. След края на Втората световна война по покана

на президента Бенеш, много от тези чехи се завръщат в родината си и се заселват в Моравия, а техните деца са от смесени семейства, така че традицията на добрите чешко-български връзки продължава. Интересна информация представи г-жа Дреслерова: през 2019 г. започва научно сътрудничество между Масариковия университет и Археологическия отдел на Българската академия на науките, което включва изследване на значими територии, конкретно в и около Плиска, и Бржецлав. За тези 4 години учените успяват да проучат с георадар територия с такива размери, че се нарежда на второ място след Стоунхендж. Досега са открити 20 църкви, 2 манастира и основите на едно селище. В резултат на тези изследвания учените вече знаят какво се намира под земята и вече подготвят истинските археологически проучвания.

В края на официалната част на тържеството председателят на АБС в ЧР, г-н Кирил Беровски, произнесе много вълнуващо слово във връзка с празника – Ден на светите братя Кирил и Методий, на българската азбука, просвета и култура и на славянската книжовност. *„Това е празникът, който има ключово значение в българската история – той е стимул за дискусиите за църковна независимост от началото на XVIII век, служи като обединител на българите преди Освобождението през 1878 г. и демонстрация против асимилацията на българите преди Съединението през 1885 г. Светите братя Кирил и Методий са обявени за съпокровители на Европа от папа Йоан Павел II през 1980 г. Те са канонизирани като светци за превода и популяризирането на Библията на старославянски език и разпространяването на християнството. Гордост е за всеки българин, че през 2007 г. кирилицата е призната за третата официална европейска азбука, наред с латиницата и гръцката азбука, а химнът на Деня на българската просвета и култура „Върви, народе възродени“ е преведен на 21 езика“.*

Художествената част от тържественото поклонение започна с изпълнението на фолклорен състав „Китка“ към Сдружение на българите във Виена, Австрия. Групата е подготвяна от

двама ръководители, като в Микулчице беше само Нина Василева. Тя живее от 27 години в Австрия, но започва да се занимава с фолклорно изкуство преди 10 години и става един от ръководителите на фолклорната група във Виена. Прекрасните изпълнения на певческата и танцовата група плениха присъстващите на Събора. Магията на българските народни танци въввлече и много от присъстващите в общо хоро, заедно е изпълнителите от фолклорните групи.

В културната програма на поклонението имаше и участие от страна на жители от моравска Чехия. Колоритната народна носия и добрата подготовка на мъжка певческа група (Хорът на мъжкарите) от Микулчице изненадаха приятно присъстващите. Финалът на културната част бяха прекрасните изпълнения на храмовия сбор (хор, жени), който изпълни църковни песни на старославянски език, под вещото диригентство на ръководителя на хора Мария Хавранкова. И отново общи хора се извиха.

Всички присъстващи отнасят със себе си неповторимата атмосфера на Събора, на българския дух. Йордан Михалев, председател на Българския културно-просветен клуб в Мост, Устецка област, казва: „Идвам тук всяка година, вече 14 години“. И напълно го разбирам. Отличава се с постоянство и „знаменосецът“ Иво (Ивалин) Иванов, председател на Българския културно-просветен клуб в Прага. Това бе празник с много спонтанни моменти: и с хората преди да се открие тържеството, и с песните и хората по време на обедното хапване, на паркинга и във винарната с български собственик.

Съборът на българите в Микулчице докосва най-съкровения струни на българската душа, на българската идентичност. Самата същност на празника – азбуката, словото, просветата, първоучителите Кирил и Методий, които ни дадоха светлината на познанието, ни изпълва с онзи импулс на вдъхновението, който блести в очите на събеседника, на човека отсреща, когото познаваш отдавна или си се запознал тук, на Събора. Химнът „Върви, народе възродени“ ще ни връща към ученическите спомени и ще събужда онези искрици на българския дух, които ще носим, където и да се намираме по света. ♦

